РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
„ЉУБИЦА ВРЕБАЛОВ“
Бр. 6266
6.9. 2024. год.
ПОЖАРЕВАЦ

# ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА "ЉУБИЦА ВРЕБАЛОВ" ПОЖАРЕВАЦ

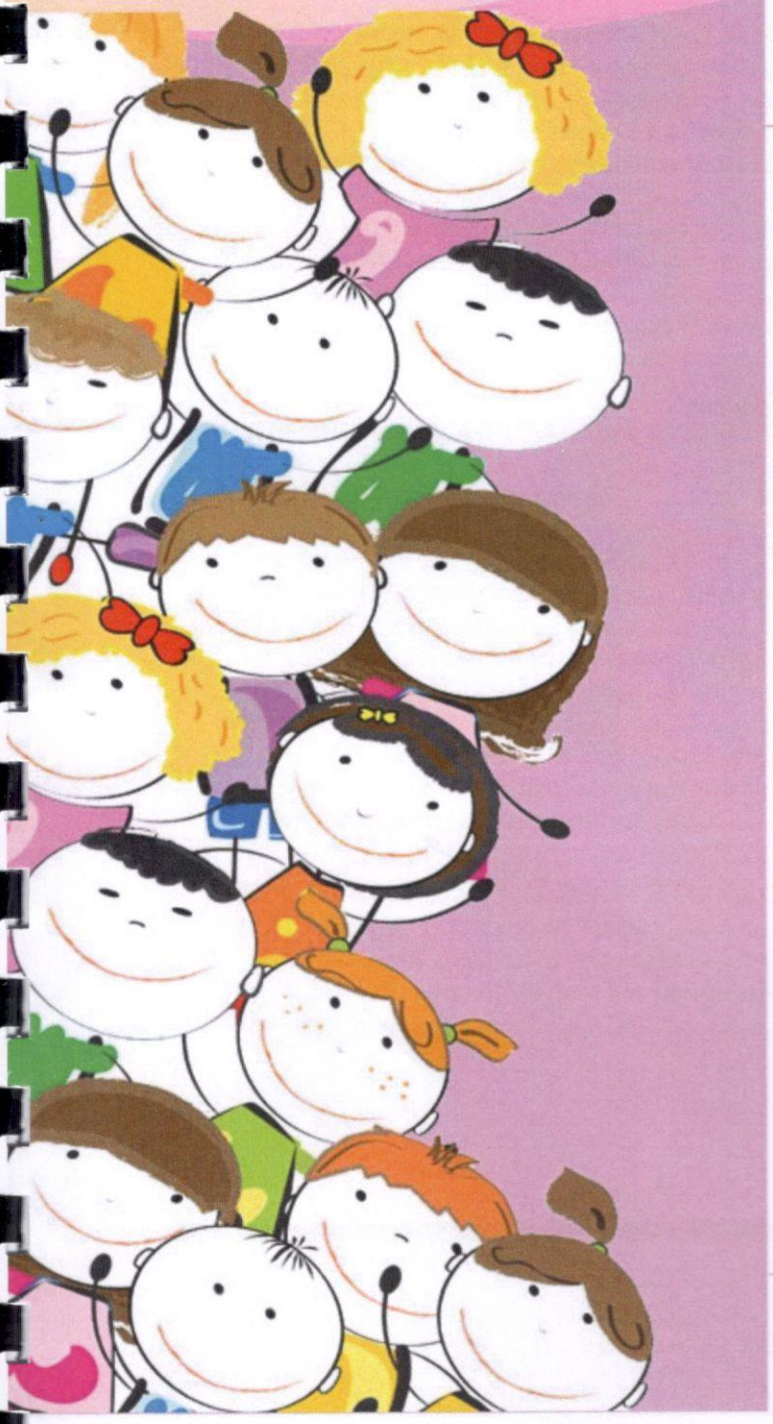

# ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ВУКА КАРАЏИЋА 1, ПОЖАРЕВАЦ

ТЕЛ/ФАКС: 012/ 52 33 08

WWW.VRTIC.ORG.RS

UPRAVA@VRTIC.ORG.RS

ПОЖАРЕВАЦ, СЕПТЕМБАР 2024.

***Наша деца***

***Ваша деца нису ваша деца,***
***Они су синови и кћери живота***
***Који жуди за собом.***
***Они постижу, али не преко вас.***
***И мада су са вама, они вам не припадају.***
***Дајте им љубав, али не и ваше мисли,***
***Јер они имају своје властите,***
***Можете удомити њихова тела***
***Али не и њихове душе,***
***Јер оне бораве у кући сутрашњице***
***До које би не можете чак ни у сновима.***
***Можете се трудити да будете као они,***
***Али не тражите да они буду као ви,***
***Јер живот не иде уназад, нити стоји.***
***Ви сте лукови са којих се ваша деца,***
***Као живе стреле, бацају у будућност,***
***Стрелац види знак на стази вечности,***
***И он вас савија својом моћи,***
***Да би његова стрела отишла далеко и брзо.***
***Нека ваше савијање у стрелчевој руци буде радост;***
***Јер мада он воли стрелу која лети,***
***Он воли и лук који је постојан.***

***Халил Џубран***

# С А Д Р Ж А Ј:

**1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ** ..... 4

**2. ПОРТРЕТ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ** ..... 5
2.1. Предшколска установа и локално окружење ..... 5
2.2. Организација и структура рада Установе ..... 6
2.2.1. Мрежа група припремно предшколског програма на територији Града ..... 8
2.2.2. Структура и број запослених ..... 10
2.3. Култура установе ..... 11

**3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА** ..... 12
3.1. Васпитно образовни програм као развијајући програм заједничког живљења ..... 12
3.2. Полазишта у планирању програма и услуга и развијање васпитно - образовне праксе ..... 13
3.2.1. Заједничко развијање програма са децом узраста до три године ..... 16
3.2.2. Заједничко развијање програма са децом узраста од три године до поласка у школу ..... 16
3.2.3. Реални програм у години пред полазак у школу ..... 18
3.3. Физичко окружење као димензија програма ..... 19
3.4. Посебни програми ..... 21
3.5. Програм рада васпитача са децом на болничком лечењу ..... 22
3.6. Повремени програми ..... 23

**4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ** ..... 24
4.1. Партнерство са породицом ..... 24
4.1.1. Програм подршке породици и деци: „Снажни од почетка – дајмо им крила ..... 27
4.2. Повезаност са локалном заједницом ..... 27
4.2.1. Програм сарадње са основном школом ..... 30
4.3. Програм превенције насиља ..... 32
4.3.1. Програм заштите од насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања ..... 33
4.3.2. Поступање установе у случају дискриминаторног понашања учесника у образовању ..... 38
4.3.3. Поступање установе у одговору на кризни догађај ..... 40
4.3.4. Документација, анализа и извештавање ..... 42
4.4. Транзиција и континуитет ..... 42

**5. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ** ..... 46
5.1. Заједница рефлексивне праксе:развој праксе, професионални развој и јавно деловање ..... 46
5.2. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма ..... 47
5.2.1. Начини праћења и документовања педагошке праксе и реалног васпитно – образовног програма ..... 47

На основу Закона о Основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/17; 27/18; 10/19; 6/20), као и Закона о предшколском васпитању и образовању („Сл.гласник РС“, бр. 18/2010;101/17, 113/17), Управни одбор Предшколске установе „Љубица Вребалов“ а у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања (Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања („Сл.гласник РС-Просветни гласник“, бр. 16/2018), доноси:

# ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

## 1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предшколски програм ПУ „Љубица Вребалов“ израђен је на основу:

- Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017 и 27/2018, 10/2019 и 6/2020);
- Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, бр. 18/10, 101/2017,27/2018-други закон, 10/2019, 86/2019-други закон);
- Правилника о основама програма предшколског васпитања и образовања-Основе програма – Године узлета („Службени гласник РС Просветни гласник“, бр. 16/18);
- Правилника о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколске установе, („Службени гласник РС“ – Просветни гласник бр. 1/2019);
- Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно васпитним установама;
- Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторског понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Службени гласник РС“, бр. 65/18)
- Правилник о протоколу поступања установе у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“, бр. 46/19 и 104/2020);
- Других важећих правилника и стручних упутстава којима се регулише делатност предшколског васпитања и образовања;
- Приручника и водича насталих у оквиру подршке практичарима за примену Основа програма „Године узлета“;
- Развојног плана предшколске установе за период 2024-2028. год.;
- Извештаја о самовредновању рада установе;
- Особености контекста предшколске установе, особености окружења и расположивих ресурса и средстава.

## 2. ПОРТРЕТ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

Предшколска установа „Љубица Вребалов” у Пожаревцу, основана као прво приватно забавиште 1911. год. а данас је једна од већих предшколских установа у Србији која у свом саставу има једанаест објеката, са тренутно 110 васпитних група и преко две хиљаде уписаних малишана, узраста од годину дана до седам година.

Седиште Установе се налази у улици Вука Караџића бр.1, поред објекта „Бамби” у Пожаревцу. Установа поседује осам наменских и три ненаменска објекта, од којих је један са посебним простором у Ромском образовном центру „Лане” где је смештена једна група вртића.

### *2.1. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА И ЛОКАЛНО ОКРУЖЕЊЕ*

Град Пожаревац је центар Браничевског округа, са око 76 000 становника и средиште је привредно-економских и културних догађања за читаво окружење. Састоји се од два градска насеља (град Пожаревац и велики енергетски центар Костолац) и 25 сеоских насеља. Читаво подручје општине покривено је предшколским програмом и радом Установе.

Миграција становништа из села ка граду створила је и већу потребу за упис деце у вртић и колектив, што је знатно утицало на повећање броја деце по групама преко законског норматива. Присутна је потреба за смештајем деце јасленог узраста (до 3 године) и оптерећеност ових васпитних група. С друге стране, сеоска насеља су остала са јако малим бројем деце и често нема могућности за формирањем групе. Доступност предшколског васпитања и образовања треба да је приоритет сваке заједнице. Трудимо се да различитим облицима рада, програмима и активностима, услуге установе учинимо доступним што већем броју деце у нашем окружењу.

Као основни циљ и задатке, Установа у свом раду поставља неговање и подршку инклузивној култури и унапређивање услова за боравак деце из осетљивих група као и пружање квалитетних услуга породицама са читаве територије нашег града. Ово је важан задатак за читаву локалну заједницу, где наша установа има посебно место. Све ово указује да је потребно у континуитету планирати и развијати одговорну сарадњу са локалном самоуправом, која ће у склопу својих могућности обезбедити улагање и побољшање услова рада и боравка деце у вртићима.

Само окружење и град дају знатне могућности за квалитетан рад и афирмисање установе у локалној заједници, што се и практикује у раду. Установа развија успешну дугогодишњу сарадњу са установама културе: Центар за културу града Пожаревца, Народни музеј Пожаревац, Историјски архив града, Галерија „Милена Павловић Барили“, етно парк Тулба, са просветним установама и институцијама: шест основних

школа у Пожаревцу и Костолцу, основном и средњом Музичком школом „Стеван Мокрањац“, Библиотеком „Илија М. Петровић“. Посебан ресурс су нам и средње стручне школе: Медицинска школа, Економска школа, Пољопривредна школа са газдинством као и Пожаревачка гимназија. Успешну сарадњу и повезаност Установа има са Заводом за јавно здравље града, Домом здравља – Дечји диспанзер и развојно саветовалиште, Дечје одељење градске болнице где организујемо рад васпитача за децу на болничком лечењу, Дневним центром за смештај деце са сметњама у развоју, Апотекарском установом Града Пожаревца кроз заједничке пројекте.

Користимо и бројне погодности окружења и природе за обилазак, излете и посете: излетиште Чачалица, етно парк Тулба, атлетски стадион, Спортски центар, градски хиподром, Ергела Љубичево, парк Бајча, градски парк...

На територији општине и округа налазе се изузетно богати и бројни археолошки локалитети: Лепенски вир (код Голупца), Виминацијум (Костолац), Маргум (насеље Дубравица), локалитет Рукумија. У атару насеља Кличевац, пронађена је и светски чувена Велика мајка (или Кличевачки идол) из бронзаног периода. Традиционалне манифестације су Љубичевске коњичке игре и Глумачке свечаности Миливоја Живановића.

Месне заједнице како градске тако и сеоске су такође место где организујемо програме за децу и са којима негујемо вишегодишњу сарадњу.

Умреженост и повезаност кроз ране пројекте реализујемо и са спортским друштвима у граду, спортским и плесним клубовима.

Многа јавна и привредна предузећа, приватна предузећа, као и сами родитељи, пружају подршку раду Установе.

Повезивање појединих вртића и локалне заједнице дешава се у конкретном контексту кроз сарадњу са различитим установама и привредним субјектима у циљу развијања реалног програма:

- коришћењем отворених простора у заједници (дворишта, градски трг, зелене јавне површине, спортски клубови, атлетски стадион) као места за учење и заједничке активности;

-заједничким учешћем тј. тимским наступањем деце, васпитача и чланова породице у дешавањима и традиционалним манифестацијама (креирање позоришних представа, излети).

## *2.2. ОРГАНИЗАЦИЈА И СТРУКТУРА РАДА УСТАНОВЕ*

Седиште Предшколске установе „Љубица Вребалов“ налази се поред вртића „Бамби“ (ул. Вука Караџића бр. 1). Васпитно-образовни рад, негу, исхрану, превентивно здравствену заштиту Установа организује у оквиру 11 објеката у Пожаревцу и Костолцу: објекат „Бамби“, „Лептирић“, „Пчелица“, „Невен“, „Бубамара“, „Душко Радовић“, „Даница Радосављевић“, „Лане“, „Полетарац“, „Сунашце“ у Лучици и „Мајски Цвет“ у

Костолцу. Своју делатност установа спроводи организацијом васпитно-образовног рада са децом узраста од годину до седам година, односно до поласка у школу и то кроз:

- целодневни боравак
- четворочасовни припремни предшколски програм у градским објектима и сеоским насељима
- рад васпитача са децом на болничком лечењу
- посебни програми
- различити кратки и повремени програми.

Васпитно образовни рад се одвија на српском језику.
Радно време за боравак деце у целодневном програму у свим вртићима је од 5 и 30 до 16 и 30 сати (Установа је регистована на једанаесточасовно радно време).
Припремни предшколски програм –четворочасовни програм се одвија у преподневним и раним поподневним сатима.

*Табела 2.1.1. Структура и број група целодневног програма у Установи*

| Објекат | Адреса објекта | Број група целодневног боравка | |
|---|---|---|---|
| | | јаслице од 1 до 3.год | вртић од 3 до 7.год |
| 1. „Невен” | Сопотска бр. 2 | 5 | 8 |
| 2. „Мајски цвет” | Задругарска бб | 4 | 7 |
| 3. „Пчелица” | Немањина бр. 8 | 3 | 8 |
| 4. „Лептирић“ | Книнска бр. 5 | 5 | 5 |
| 5. „Бамби” | Вука Караџића бр. 1 | 3 | 4 |
| 6. „Даница Радосављевић„ | Дрварска бб | 4 | 4 |
| 7. „Бубамара“ | Косовска бб | 2 | 3 |
| 8. „ Сунашце“ | Сунашце | 1 | 2 |
| 9. „Полетарац“ | Чеде Васовића бр. 49 | - | 2 |
| 10. „Лане” | Моше Пијаде | - | 1 |
| 11. „Душко Радовић“ | Цане Бабовић бр. 40 | 5 | 4 |
| Укупно: | | **32** | **48** |
| Укупан број група на целодневном програму | **80** | | |

**Припремни предшколски програм** (ППП) се спроводи у свим објектима у оквиру целодневног боравка, а такође и у полудневном облику – у трајању од четири сата реализује се при вртићима и у сеоским насељима. Обухват деце у години пред школу на територији града Пожаревца је преко 90%. Установа поседује путујући вртић-аутобус, који је дониран током реализације ИМПРЕС пројекта (пројекат унапређивања предшколског васпитања и образовања у Србији). Путујући вртић-аутобус је такође намењен за укључивање у организован васпитно-образовни рад деце из социјално угрожене средине, ромских насеља која нису обухваћена другим програмима. Према подацима које добијамо са терена организујемо превоз предшколаца. Најчешће се аутобус-вртић ангажује на релацији костолачких ромских насеља и довози децу до централног објекта у Костолцу.

### 2.2.1. Мрежа група припремног предшколског програма на територији општине Пожаревац и Костолац

План организације предшколског припремног програма је оријентационо сачињен. Сваке године се сачињава у складу са пријављеним и присутним бројем деце на самом подручју. Васпитне групе у сеоским насељима наше општине формирају се сваке године у зависности од ситуације на терену и броја присутне деце у години пред школу. По потреби да би се формирала група, уписују се деца из два/три суседна насеља. Такође, кратким програмима настојимо да укључимо и децу од 3 до 5,5 година у систем предшколског васпитања и образовања.

*Табела 2.2.1.1. Оријентациони план група ППП у седишту Установе*

| Р.б. | Вртић | Број васпитних група |
|---|---|---|
| 1. | Пчелица | 1 |
| 2. | Невен | 1 |
| 3. | Бубамара | 2 |
| 4. | Лептитић | 1 |
| 5. | Бамби | 2 |
| 6. | Мајски Цвет Костолац | 4 |
| 7. | Полетарац | 1 |
| 8 . | Сунашце- Лучица | 1 |
| 9. | Даница Радосављевић. | 1 |
| 10. | Душко Радовић | 1 |
| | Укупно | 15 |

*Табела 2.2.1.2. Оријентациони план група ППП ван седишта Установе*

| **Р.Б.** | **Сеоско насеље** | **Број васпитних група** |
|---|---|---|
| 1. | Батовац - Дубравица- | 1 |
| 2. | Петка-Острово | 1 |
| 3. | Пругово | 1 |
| 4. | Живица | 1 |
| 5. | Брежане | 1 |
| 6. | Стари Костолац | 1 |
| 7 | Дрмно | 1 |
| 8. | Касидол- Баре –Берање | 1 |
| 9 | Брадарац-Маљуревац | 1 |
| 10. | Бубушинац -Братинац-Трњане | 1 |
| 11. | Пољана | 1 |
| 12. | Кличевац - Речица | 1 |
| 13. | Забела | 1 |
| 14. | Ћириковац-Кленовник | 1 |
| | Укупно | 14 |

**Путујући вртић – аутобус** користимо као ресурс Установе. Њиме је обезбеђен превоз и рад предшколске групе деце из Костолца и околних насеља. Такође, аутобус користимо за потребе програма летњих играоница ,,Мало се покрени и у вртић крени“, које се такође организују у приградским насељима за децу различитог узраста. Аутобус нам омогућује и превоз група деце за различите потребе као што су: излети, посете градским установама, вртићима у граду, одлазак на различите дечије манифестације у округу и сл.

### 2.2.2. Структура и број запослених

*Табела 2.2.2.1. Приказ броја запослених по систематизацији радних места*

| | Назив радног места | Број извршилаца |
|---|---|---|
| 1. | **Сектор руковођења Установе** | |
| 1.1. | Директор Установе | 1 |
| 1.2 | Помоћник директора за васпитно образовни рад | 1 |
| 2. | **Педагошки сектор** | |
| 2.1. | Стручни сарадник – педагог | 1 |
| 2.2. | Стручни сарадник – психолог | 2 |
| 2.3. | Стручни сарадник – логопед | 2 |
| 2.4. | Главни васпитач – руководилац организационе јединице | 10 |
| 2.5. | Васпитач | 87 |
| 2.6. | Васпитач на реализацији припремног предшколског програма | 31 |
| 2.7. | Медицинска сестра – васпитач | 60 |
| 2.8 | Дефектолог - сарадник васпитач | 1 |
| 3. | **Сектор за превентивну – здравствену заштиту** | |
| 3.1. | Сарадник за унапређење превентивне здравствене заштите | 1 |
| 3.2. | Сарадник за исхрану нутрициониста | 1 |
| 3.3. | Медицинска сестра за превентивну здравствену заштиту и негу | 6 |
| 3.4. | Главни кувар | 6 |
| 3.5. | Кувар | 2 |
| 3.6. | Сервирка | 18 |
| 3.7. | Чистачица | 36 |
| 3.8. | Техничар одржавања одеће - вешерка | 6 |
| 4. | **Финансијско - рачуноводствени сектор** | |
| 4.1. | Руководилац финансијско – рачуноводствених послова | 1 |
| 4.2. | Шеф рачуноводства | 1 |
| 4.3. | Самостално финансијско-рачуноводствени сарадник – књиговођа аналитичар | 1 |
| 4.4. | Финансијско - административни сарадник | 2 |
| 4.5. | Рачуноводствени референт | 1 |
| 4.6. | Референт за јавне набавке | 1 |
| 4.7. | Економ - набављач | 2 |
| 5. | **Административно правни сектор** | |
| 5.1. | Секретар | 1 |
| 5.2. | Дипломирани правник за правне, кадровске и административне послове | 1 |
| 5.3. | Технички секретар | 1 |
| 5.4. | Правни сарадник | 1 |
| 5.5. | Техничка служба | |
| 5.5.1. | Домар – мајстор одржавања | 4 |
| | **Укупно** | **289** |

## *2.3. КУЛТУРА УСТАНОВЕ*

Предшколска установа „Љубица Вребалов“ носи дугогодишњу традицију рада у области васпитања и образовања најмлађих у нашем граду. Многи од те деце су тренутно у редовима запослених. Током последњих двадесет година били смо често актери и учесници пројеката и акција установа и институција у граду, а такође и учесници пројеката подржаних од стране министарстава: ИМПРЕС пројекат: унапређење услуга предшколског васпитања и образовања у Србији, програм за децу и породицу „Снажни од почетка“. Такође стручни кадар у континуитету излаже своје радове и искуства из истраживања праксе на стручним сусретима широм Србије, а и на међународним скуповима (БАПТА-Балкански савез Удружења васпитача).

За реализацију рада је ангажовано, путем конкурса и распоређивања постојећег кадра, одговарајући број васпитача, медицинских сестара-васпитача, тим мед. сестара васпитача на превентивној здравственој заштити, стручних сарадника, сарадника и техничко- административно особље Установе.

Развојни план наше установе донет је у децембру 2023. године за период 2024-2028.год. У новом Развојном плану дефинисали смо мисију и визију:

**МИСИЈА**

***Ми смо тим који у детету види аутентично и компетентно биће и ствара инспиративне и подстицајне услове за његово учење и развој уз учешће родитеља и локалне заједнице***

**ВИЗИЈА**

***Нашу установу и вртиће видимо као средину у којој се граде односи поверења и уважавања за све учеснике у заједници која учи. Настојаћемо да посвећеношћу и професионализмом будемо препознатљиви како бисмо одговорили изазовима одрастања.***

Овако дефинисана мисија и визија Установе, упућује нас да сви ми који радимо у вртићу уствари пројектујемо слику о детету и креирамо услове и амбијент за живот и рад деце и нас одраслих. Неопходно је да улажемо напоре, лично и професионално ангажовање како би се приближили циљу, а то је добробит најмлађих који одрастају у контексту наше установе. Настојимо да се свако дете осећа пре свега прихваћено и добро у вртићу и да у светлу нових Основа програма ужива у игри, учењу и друштву вршњака уз бројне изазове. Трудимо се да нађемо решења да свака породица која има потребе за вртићем у што краћем року реши свој проблем.

Наш мото : **Играмо се, истражујемо и сазнајемо заједно.**

# 3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

## *3.1. ВАСПИТНО – ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМ КАО РАЗВИЈАЈУЋИ ПРОГРАМ ЗАЈЕДНИЧКОГ ЖИВЉЕЊА*

На основу Правилника о Основама програма предшколског васпитања и образовања („Службени гласник РС-Просветни гласник“ бр. 16/2018), од 1. септембра 2020. године наша установа је започела примену нових Основа програма предшколског васпитања и образовања. Симболично назване **„ГОДИНЕ УЗЛЕТА“**, основе представљају јединствену концепцију васпитања и образовања деце предшколског узраста од годину дана до поласка у школу.

Нове Основе програма истичу као важност квалитет односа које дете гради са вршњацима и одраслима, значај простора као инспиративног окружења за игру, истраживање, учење и сарадњу са родитељима и локалном заједницом.

Концепцијом предшколског програма васпитања и образовања обухвата се: схватање детета и његовог развоја, схватање природе праксе и програма предшколског васпитања и образовања и схватање функције васпитања и образовања на предшколском узрасту**.**

Сагледавање детета, његовог учења и развоја (слике о детету):

- Дете је целовито биће, које учи кроз оно што доживљава - његов физички, емоционални, социјални, говорни и когнитивни развој узајамно је повезан и условљен;
- Дете је компетентно и богато потенцијалима, учесник сопственог учења и развоја;
- Дете је активан учесник заједнице вршњака и одраслих-ствара односе и идентитет;
- Дете је посвећено учењу и има урођену мотивацију да учи;
- Дете је биће игре, кроз игру проширује и прерађује своје искуство;
- Дете је креативно, користи различите начине изражавања.

Полазећи од наведених схватања о детету, дефинисане мисије и визије као и специфичности саме предшколске установе, Установу сагледавамо као заједницу учења деце и одраслих у различитом инспиративном окружењу и кроз интеракцију са вршњацима и одраслима.

Програм се гради, он није унапред прописан већ настаје и развија се као процес заједничког учења и истраживања деце и одраслих.

### *3.2. ПОЛАЗИШТА У ПЛАНИРАЊУ ПРОГРАМА И УСЛУГА И РАЗВИЈАЊА ВАСПИТНО – ОБРАЗОВНЕ ПРАКСЕ*

Оно што препознајемо као наша полазишта у развијању педагошке праксе и што представља стратегију нашег рада су:

- Подршка персоналној, делатној и социјалној добробити детета
- Препознавање и развијање диспозиција за учење
- Развијање компетенција за целоживотно учење
- Грађење квалитетних партнерских односа са децом, породицом и локалном заједницом који се заснивају на међусобном уважавању и подршци
- Развијање инклузивних вредности и толеранције као начина поштовања, прихватања и уважавања различитости
- Креирање стимулативног и безбедног окружења за дечји раст и развој
- Интернационализација и модернизација рада Установа.

**Циљ предшколског васпитања и образовања у програмској концепцији „Године узлета“ јесте усмереност на дете тј. подршка добробити детета**. Добробит је капацитет успешног персоналног и интерперсоналног функционисања, испољавања и култивисања људских потенцијала за развој и напредак.[1] Може се сагледати кроз три димензије:

- **Персонална добробит** (развијање свести и бриге о свом телу и о себи, развијање моторичких способности, саморегулације, развијање идентитета и самоприхватања, емоционалне компетентности, психолошке самосталности...)
- **Делатна добробит** (развијање креативног испољавања и изражавања, комуникације и свих функција говора, развијање рефлективностии самодирекције, развијање диспозиција за учење, развијање отпорности на стрес...)
- **Социјална добробит** (развијање позитивног културног и социјалног идентитета, социјалне компетентности, моралних вредности и норми и способности моралног расуђивања, алтруизма.

Шта то значи за дете?

У реалном програму добробит за дете значи следеће:

ОСЕЋАТИ СЕ - добро и витално, задовољно и срећно, сигурно, прихваћено као припадником заједнице вртића и шире, усклађено са правилима и захтевима окружења.

[1] „Године узлета“: Основе програма предшколског васпитања и образовања-Београд, Просветни преглед, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, 2019.

БИТИ - укључен у заједницу вршњака, укључен у разноврсне активности, окружен изазовима, прихваћен у својој јединствености, физички активан, одважан, спретан, пријатељ са неким.

МОЋИ - да упознаје свет око себе, да посматра, пита, размењује, машта да се изражава креативно кроз разне форме, медије и материјале, да преузима иницијативу, да опслужује себе да је успешно у учењу, да увиђа да је његов допринос препознат и важан.

УМЕТИ - да прави добар избор, доноси одлуке, преузима одговорност, управља својим емоцијама, да одлаже своје жеље и прихвата жеље и очекивања других, да развија блиске односе засноване на уважавању и прихватању разлика, да учи и воли учење, да прихвата промене и буде отворено.

Програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно образовне праксе. За дете програм се манифестује као остваривање његове добробити кроз ОДНОСЕ који се развијају са физичким окружењем, вршњацима и одраслима у реалним ситуацијама делања.

Дете учи сопственим чињењем и учешћем у заједничким активностима са вршњацима и одраслима што је у новој концепцији Основа означено као ДЕЛАЊЕ детета. У вртићу делање обухвата:

- игру
- активно учешће у животно практичним ситуацијама
- ситуације планираног учења.

**Игра** је за дете стваралачка прерада стварности и чин замишљања искуства. У игри дете активира све своје потенцијале, осећа се добро и превазилази своје границе. Она је основ испољавања свих димензија добробити. Према начину на који васпитач подржава игру у програму, игра се дефинише као отворена, проширена и вођена.

**Животно практичне ситуације** су део животног контекста деце и одраслих у вртићу а ту спадају: рутине (боравак напољу, сређивање собе, обедовање, одмор), ритуали (при доласку и одласку из вртића и сл.) и аутентичне ситуације у вртићу и ван њега ( долазак бебе у породицу, настали проблеми, страхови и сл.).

**Планиране ситуације учења** су оне ситуације у које се улази са намером да се нешто истражи, искуси, сазна или представи. Васпитач овде није усмерен на давање конкретних знања и тачних одговора већ на подржавање процеса учења у коме деца развијају стратегије истраживања и разумевања себе и света око себе (нпр. процес кружења воде у природи, магнетизам, упознавање професија и друго).

Кроз наведене облике делања деца граде односе, истражују и коконструишу знања и искуства, развијају симболичко изражавање, граде лични и идентитет групе, своју припадност, радују се новим открићима и изазовима. Све време васпитач пружа подршку и гради односе кроз своју укљученост, усклађивање, уважавање и одржавање баланса у начинима свог учешћа. Васпитач развија програм кроз планирање различитих тема/пројеката. Одабране теме –пројекти представљају стваралачки чин деце, васпитача, родитеља и других учесника у пројекту. Приликом развијања теме/пројекта васпитач

није у позицији доминације и давања готових одговора већ подржава процес истраживања, учења и преношења нових искустава чиме доприноси развоју диспозиција за целоживотно учење. Повод за покретање теме јавља се у ситуацијама у којима се деца баве за њих смисленим активностима или догађајима. Доминантан начин рада је у малим групама, пару и индивидуално. Заједничка окупљања организују се ради договора, представљања истраживања, причања прича. Сваки пројекат завршава се прославом тј. његовим представљањем и дељењем са другима. На тај начин сагледава се цео процес развијања теме онако како га деца виде.

Идеје водиље у развијању реалног програма су принципи који проистичу из концепције „Године узлета“ а то су:

- принцип усмерености на односе – у развијању програма фокус васпитача је на стварању подржавајућег социјалног и физичког окружења којим се обезбеђује сигурност, континуитет, учешће деце и укљученост васпитача
- принцип животности – акценат је на стварању прилика за заједничко учење деце и одраслих. Заједничко учење се остварује кроз активности које су смислене јер проистичу из исксустава, проблема, догађаја у групи и заједници
- принцип интегрисаности – стварање прилика за учење као интегрисаног искуства детета кроз оно што чини, мисли и доживљава
- принцип аутентичности – стварање прилика у грађењу програма за уважавање интегритета, различитости и посебности сваког детета и његове породице
- принцип ангажованости - подржавање учења детета кроз властиту активност, ангажованост, стваралачку прераду искуства и креативно изражавање мисли и идеја
- принцип партнерства – уважавање иницијативе и предлога породице, учешће различитих учесника из локалног окружења.

Васпитач заснива тему /пројекат на принципима развијања реалног програма и планира тему/пројекат неколико корака унапред, па наставља циклично да планира: опрему, материјале, ресурсе у локалној заједници. Тема/пројекат може трајати од неколико дана до неколико месеци, зависно од надограђивања идеја и заинтересованости деце. Пројекат се документује кроз тематски/пројектни портфолио који садржи план теме/пројекта и причу о теми/пројекту. У току развијања теме/пројекта васпитач документује и процес тако што са децом израђује почетне и процесне паное, поткрепљује фотографијама и разним продуктима, инсталацијама, мапама.

Процес учења и развоја детета се прати и документује кроз дечји портфолио.

### 3.2.1. Заједничко развијање програма са децом узраста до три године

Развојне разлике и специфичности узраста су биолошка чињеница али је важно на који начин их сагледавамо. Тема/пројекат у јаслама је више идеја или оквир који обликује васпитач на основу заинтересованости и интеракције деце са другом децом, различитим материјалима или догађајем. Васпитач у јаслама се прво фокусира на велики избор сензорних материјала који су деци доступни и којима подстиче децу да истражују и испитују. На овом узрасту васпитач планира више могућности за различите активности које деца бирају. Такође, васпитач мора да планира довољно времена за рутине и формирање навика и тако помогне деци да се осећају сигурније, прихваћено и да развијају самосталност.

Кључни аспекти реалног програма су:

- ✓ Подржавање односа припадања
- ✓ Активно учешће
- ✓ Учење кроз игру и истраживање
- ✓ Допринос
- ✓ Заједништво

Ове аспекте медицинска сестра васпитач подржава својим поступцима и то кроз:

- адекватну вербалну и невербалну комуникацију;
- моделовањем правилног говора;
- посвећеношћу и прилагођавањем детету у ситуацијама неге и реализацији рутина;
- развијањем заједничке игре где се граде односи блискости, припадања;
- неговањем заједничких ритуала и рутина;
- упућивањем деце на пријатељске односе, солидарност и помоћ;
- дељењем искуства и заједништва целе групе;
- уважавањем индивидуалних, социјалних, културних, родних различитости;
- повезаношћу са породицом и животним контекстом детета;
- укључивањем учесника из локалне заједнице;
- учењем деце целим телом и покретом;
- коришћењем различитих начина симболичког изражавања и симболичке игре;
- документовањем на различите начине;
- укључивањем деце и породице у процес документовања.

### 3.2.2. Заједничко развијање програма са децом узраста од три године до поласка у школу

Дете поседује богате потенцијале за учење, активно је, радознало, истрајно, отворено и способно да комуницира, успоставља односе и разуме окружење у којем се налази. Оно доживљава свет кроз односе које успоставља и развија, а односи којима се подржава дететова добробит и делање су покретачи његовог развоја и учења.

Идентитет групе је важан као темељ за грађење односа у групи и креирање реалног програма и као подршка социјалној добробити детета и развијању личног идентитета, одликује га процесуалност и стални дијалог деце, породице, васпитача око онога што им је важно, око чега се окупљају и желе да се ангажују. Настојаћемо да радимо на грађењу идентитета групе, фокусирањем на вредности које желимо да учинимо видљивим, на којима градимо односе и креирамо програм. Кроз дијалог са децом и породицом, у свакој групи, препознају се вредности које група дели и жели да их негује, јача, промовише и учини видљивим у свом вртићу и породици, а и шире, у локалној средини.

Дете у спонтаним и планираним ситуацијама учења у вртићу „гради идентитет" – развија свој културни идентитет, припадништво локалној заједници и прихвата културне различитости; развија радозналост, упорност и одговорност; доживљава себе као јединствену личност са властитим потребама, интересовањима, начином на који учи; припада групи вршњака тако што дели са њима интересовања и учешће; развија самопоуздање и самопоштовање; разумева и уважава права других (из Основа програма – **Године узлета).**

У развијању програма васпитач се стално усклађује са децом тако што прави пројекцију могућности за различите доживљаје и учења, ревидира и допуњује планиране садржаје, активности, уноси провокације. Он се дограђује и „израња" током истраживања деце и одраслих на основу констуловања са децом, предлога и идеја различитих учесника, промишљања васпитача зашто је важно да се деца баве неком активношћу, повезивања са животним контекстом. Васпитач документује своје планирање у предвиђеној форми-обрасцу који надограђује током развијања теме. Стратегија развијања програма од стране васпитача заснива се на:

- охрабривању иницијативе деце (подстиче размене међу децом,омогућава деци да праве избор, да воде смислене разговоре, слуша децу и посвећује пажњу идејама и предлозима деце);
- консултовању (уважавање перспективе детета коришћењем различитих техника које су блиске дечјем начину изражавања: фотографија, туре, мапирање, практиковање различитих експресивних, уметничких техника изражавања);
- моделовању (васпитач својим понашањем вербалним и невербалним порукама моделује начине успостављања односа са другима, однос према игри, свету, учењу);
- подупирању (пружа помоћ када је потребна, охрабрује активности, даје инструкције, помаже деци да се фокусирају на активност);
- проширивању (коришћење различитих симболичких и знаковних техника изражавања, подстицање говорно језичког стваралаштва, проблематизовањем конкретне ситуације, сталном упитаношћу, кроз акције укључивањем других одраслих, деце, обезбеђивањем инспиративне и провокативне средине).

### 3.2.3. Реални програм у години пред полазак у школу

Припремни предшколски програм је установљен Законом о Основама система образовања и васпитања, и Законом о предшколском васпитању као део предшколског програма који се остварује с децом у години пред полазак у школу. Циљ предшколског програма је да се обезбеде услови и подстицаји за развој потенцијала сваког детета. Реални програм у години пред полазак у школу је део јединственог циклуса и утемељен је на концепцији ,,Година узлета".

Циљ реализације и спровођења припремног предшколског програма је што већи обухват деце предшколског узраста. Стратегијом образовања у Србији за 21. век, налаже се да обухват деце од 5,5 до 6,5 година буде потпун, кроз целодневне и полудневне облике ППП. Похађање програма у оквиру четворочасовног програма је обавезно у трајању од девет месеци (од септембра до јуна календарске године) и бесплатно је.

Наша установа је имала прилике да кроз разне пројекте и иницијативе ради на проширивању обухвата деце предшколским програмом. Обухват деце у години пред школу је преко 90%.

Специфичност наше општине је велики број породица ромске националности пре свега у Костолцу који су досељеници са подручја Косова. Ове породице које су најчешће вишечлане често мењају место боравка и не региструју се па деца из ове популације остају ван система. Други проблем је мали број деце у сеоским насељима, где законски још немамо могућности за формирање мешовитих група.

**Активности Установе у циљу већег обухвата деце за припремни предшколски програм:**

1. Информисање родитеља о важности и обавези похађања ППП програма умножавањем и постављањем информатора и флајера Министарства просвете на Домове здравља, Месне заједнице, Домове културе, основне школе и сл. у приградским и сеоским насељима општине Пожаревац.
2. Интензивна сарадња са Ромским удружењима и медијаторима, ради подизања свести и едукације локалног становништва (пре свега због учења језика).
3. Организовање рада путујућег вртића ради окупљања деце из социјално изоловане, сиромашне средине током лета и током радне године.
4. Гостовање у медијима са тематиком важности укључивања деце у ППП програм.
5. Дељење информатора и брошура о ППП приликом отварања уговора родитељима.

Припремни предшколски програм за децу која већ бораве у Установи представља завршну годину континуираног обухвата предшколским програмом у оквиру целодневног боравка.

Предшколци који нису били корисници услуга раније, уписују се у припремни предшколски програм у трајању од четири сата при објектима у граду или у сеоским насељима.

Свој деци по завршетку програма, Установа издаје Уверење које је као званичан документат, неопходно за упис у основну школу

### *3.3. ФИЗИЧКО ОКРУЖЕЊЕ КАО ДИМЕНЗИЈЕ ПРОГРАМА*

Простор није нешто дато само по себи, независно од програма, већ супротно он на најдиректнији начин одражава концепцију програма и културу саме установе тј вртића**.** Физичко окружење на директан начин обликује положај детета у програму. Због тога васпитач посебну пажњу посвећује простору, његовом сталном реструктуирању, обогаћивању и развијању.

Простор реалног програм није само радна соба. Он обухвата:

-свакодневно коришћење отвореног простора за различите активности, игру и истраживање

- простор целог вртића,заједничке просторе

- коришћење различитих места у заједници за игру и учење

Према Правилнику о ближим условима за почетак рада и опремање предшколске установе („Сл.гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2019, 16/2022 и 6/2023) за структуирање простора у самим радним собама предвиђене су просторне целине као и материјали, средства и играчке, које треба да подрже реализацију програма и буду подршка деци и одраслима у раду:

У јаслицама радне собе у складу са специфичностима самог простора (мали, велики, издвојен, повезан) и актуелности теме пројекта може имати структуиране следеће просторне целине:

- сензорна просторна целина
- кинестетичка целина
- просторна целина за визуелне уметности
- просторна целина за симболичку игру
- просторна целина за скривање и осамљивање

За простор вртића предвиђене просторне целине су:

- просторна целина за конструисање
- просторна целина за симболичку игру
- просторна целина за визуелне уметности
- просторна целина за звук и покрет
- литерарна просторна целина
- просторна целина за осамљивање и скривање

Просторне целине се разликују у појединим групама и вртићима али све задовољавају критеријуме квалитетног простора. Све просторне целине према потреби опремљене су и реалним предметима: нпр. сат, фен, миксер, телефон, тастатура и сл.

Сваку просторну целину васпитач мења уз консултовање са децом и допуњује уношењем различитих средстава и материјала са намером да прошири игру. Такође, деца могу за потребе игре или истраживања да мењају место материјалима и средствима из једне у другу просторну целину.

Развијање реалног програма обухвата свакодневно коришћење отвореног простора, истраживачке игре и активности на отвореном. Двориште вртића је изазован простор опремљен природним материјалима, омогућује деци да могу да истражују, граде, мењају, преносе.

Заједнички простори (ходници, сале, атријуми) као и простор целог вртића су места сусретања и заједничког учешћа деце различитих узраста као и деце и других одраслих.

Временска организација се односи на начин структуирања редоследа и трајања различитих активности, дешавања и ситуација. Организација времена треба да обезбеди континуитет и повезаност активности актуелног дана са претходним. Деца могу да се враћају на започете активности као и да одложе своје продукте за даље бављење.

Излагање у простору и његове функције:

- ✓ Видљивост процеса учења - све што је изложено у простору треба да одражава процес учења деце и да тај процес учини видљивим и другим учесницима у заједници. Видљивост процес учења омогућујемо различитим начином документовања: фотографије, скице, шеме, графиконе, мапе, макете, инсталације.
- ✓ Заједнички допринос - оно што излажемо у простору треба да осликава вредности које негујемо и за које се залажемо.
- ✓ Прилика за игру и истраживање - различити простори у вртићу (холови, сале, атријум) имају више функција. Трудимо се да у просторима има доста материјала који ће подстицати децу на истраживање и заједничку игру.
- ✓ Персонализованост - простор треба да осликава особеност групе, оно што је за њих важно или је део личног искуства. Простор одражава персонализованост тако што одражава присуство и учешће сваког детета у групи, афирмише његове јаке стране и учешће, блиске особе и пријатељства која гради са децом као и особеност и живот групе и њихово заједничко искуство.

### *3.4. ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ*

Осим целодневног и полудневног програма Установа организује и друге посебне, краће или дуже програме у зависности од потреба и интересовања породица из локалне заједнице.

*Табела 3.4.1. Преглед посебних програма у Установи*

| Назив програма | Циљ | Време -трајање | Корисници | Реализатори: |
|---|---|---|---|---|
| ***Путујући вртић-аутобус*** | Већи обухват деце из необухваћених популација организованим вапитањем и образовањем | За предшколску групу – свакодневно од 01.септембра по календару радне године | Деца узраста од пет до седам година. Групе од по 16 деце на локацији Костолачких насеља | Васпитачи ангажовани на припремном предшколском програму |
| ***„Мало се покрени и у вртић крени”*** | Већи обухват деце из „невидљивих“ групација организованим активностима | Током летњих месеци (јул-август) радом мобилног тима васпитача у путујућем вртићу | Сва присутна деца и родитељи на терену: приградске локације Костолац, Пожаревац и поједина села | Васпитачи, стручни сарадници, сарадници из заједнице |
| ***Играоница „Коларићу Панићу“*** | Обухват деце из сеоских средина организованим ПВО кроз различите видове радионичарског рада | Два пута недељно у изабраним насељима | Деца узраста од 3 до 5 година у сеоским насељима | Васпитачи ангажовани на припремном предшколском програму у сеоским насељима |
| ***„Да живимо заједно“*** | Већи обухват деце из мањих средина и деце ван система с циљем неговања заједништва, повезаности и социјалних компетенција кроз различите видове радионичарског рада | Једном месечно у простору МЗ Бурјан Пожаревац и простор у оквиру Музичке школе у Костолцу где се одвија припремни предшколски програм | Деца предшколског узраста, деца припремних предшколских група и млађег школског узраста са територије МЗ Бурјан и деца са територије Костолца | Васпитачи ангажовани на реализацији припремног предшколског програма |

## *3.5. ПРОГРАМ РАДА ВАСПИТАЧА СА ДЕЦОМ НА БОЛНИЧКОМ ЛЕЧЕЊУ*

Глобални циљ рада са децом у болничкој групи јесте помоћ деци у адаптацији на болничке услове и хуманизација и оплемењивање болничке средине и боравка деце у њој.

Васпитно образовни рад са децом на болничком лечењу се организује на одељењу педијатрије у Пожаревачкој болници. Рад остварује васпитач који је ангажован у болничкој групи у тој радној години. Рад са децом на болничком лечењу има своје специфичности јер се програм рада мора прилагођавати специфичностима простора, опреме, услова и самог узраста и здравственог стања деце. Деца су углавном на краћем боравку (до две-три недеље) и васпитачи планирају кратке пригодне теме /пројекте. Теме су само оријентир а узимају се специфичности сваког детета као и старосна структура групе која се често не ограничава на предшколски узраст.

Поред тога што су нарушеног здравља, деца се налазе у новој, непознатој средини, принудно одвојени од породице и суочавају се са низом стресних и болних интервенција. Зато су приритетни циљеви васпитача да утеши и охрабри болесно дете и помогне му да се прилагоди новонасталој ситуацији. Посебан акценат васпитачи улажу у уређивање и структуирање простора како би деци боравак учинили што пријатнијим (излажу се дечији радови, предлози, коментари, продукти).

Васпитачи који су ангажовани у болничкој групи, остварују блиску сарадњу са особљем болнице, пре свега педијатријског одељења и планирају активности уз консултовање здравственог особља.

Васпитачи су посебно упућени на родитеље оне деце која су у пратњи родитеља на одељењу и са њима се консултују око приступа, интересовања и заједничких могућих активности. Радно време васпитача је четири сата, у преподневном термину, када не омета организацију рада на одељењу. Ови васпитачи прате све активности као и стручно усавршавање организовано у оквиру Установе.

### *3.6. ПОВРЕМЕНИ ПРОГРАМИ*

*Табела 3.6.1. Преглед повремених програма које реализује Установа*

| Врста програма | Место реалиције | Време реализације | Корисници |
|---|---|---|---|
| **Излети** | Виминацијум<br>Чачалица<br>Етно парк Тулба,<br>Хиподром<br>Ергела Љубичево<br>Авантура парк | У складу са временским периодом и актуелном реализацијом пројеката | деца узраста од 3 до 7 година |
| **Екскурзија** | Зоолошки врт<br>Београд<br>или Јагодина<br>(по одлуци<br>Савета родитеља)<br>Свилајнац-<br>природњачки центар<br>Музеј ваздухопловства<br>Ботаничка башта Београд | Пролеће или јесен текуће радне године | деца корисници услуга од 5 до 7год |
| **Акција планинарења-„пешачење и здравље„** | Околина<br>Пожаревца | Пролеће<br>текуће године | деца и родитељи корисници услуга од 3 до 7год, деца града и одрасли |
| **Дан извиђача-Логоровање** | Околина Пожаревца,<br>Тулба или Љубичево | Пролеће или јесен текуће радне године | деца, васпитачи и родитељи |
| **Посете другим предшколским установама** | Предшколске установе у округу | Током радне године у склопу актуелних пројеката и дешавања | деца и васпитачи предшколских група |
| **Викенд на салашу или боравак у дечјем кампу** | По одлуци<br>Савета родитеља и<br>УО | Пролеће<br>текуће године | деца корисници услуга од 5 до 7 год |
| **Зимовање** | По одлуци<br>Савета родитеља и и УО и редовних услова рада | Јануар –март текуће године | деца узраста од 4 до 7 година |

Сви повремени програми се планирају и организују уз анкетирање и консултовање родитеља и на основу одлука представника Савета родитеља се доноси план за једну радну годину.

# 4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

## *4.1. ПАРТНЕРСТВО СА ПОРОДИЦОМ*

Најраније дечје учење и развој се одвија у породичном контексту. Деца су лично повезана са својом породицом и породица их најбоље познаје. Дечје најраније учење одвија се у породици и кроз тај контекст гради се основа учења и развоја детета. У оквиру праксе прешколске установе, породица треба да има могућност да активно учествује у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освешћују потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције.

Предшколски програм треба да употпуни дечја породична искуства и да омогући развијање и богаћење партнерских односа породице и вртића.

Партнерски односи и сарадња између вртића и породице почињу процесом ТРАНЗИЦИЈЕ из породице у вртић.

Почетак сарадничких односа се планира организацијом родитељских састанака по пријему деце у вртић, обиласком простора где ће деца боравити, упознавањем са особљем вртића и распоредом активности у току дана. Даља сарадња се заснива на планирању даљег процеса транзиције и адаптације новоуписане деце на вртић.

План адаптације: За прве дане боравка у установи одређујемо краћи временски интервал, а одвикавање од тзв. "лоших" навика треба оставити за каснији период после адаптације.

Установа својим планом настоји да организује пријем и адаптацију новопримљених група беба и остале новопримљене деце, као и родитељске састанке за сву новопримљену децу. Приликом уписа сви родитељи добијају информацију о првим информативним родитељским састанцима. Састанци се одржавају у свим вртићима који примају нове групе беба у току летњих месеци. Родитељи тако могу да упознају васпитаче који преузимају њихову децу, погледају простор у коме ће деца боравити и направити договор о времену доласка детета у септембру. Родитељима је понуђена могућност да током адаптације детета, уз договор са васпитачима, бораве у групи и укључе се у ритам живота и рада групе у којој борави њихово дете. Родитељски састанци су и прилика да родитељи добију сва неопходна упутства везана за боравак њихове деце и питају све што их интересује како би извршили све припреме на време и са што мање стрепње поведу дете у вртић.

У случају тежег прилагођавања детета укључују се у тим родитеља и васпитача и стручни сарадници, планирају и договарају се могуће активности и организација која би детету била прихватљива. У наредних пар месеци се прати прилагођавње детета на вршњачку групу. Облици сарадње са породицом се континуирано развијају и унапређују праћењем потреба и приоритета сваке породице као и културним миљеом из кога долази.

Када је у питању укључивање деце са потребом за додатном подршком, процес транзиције је још интензивнији. Родитељи са детететом се позивају на упознавање и консултовање око почетка боравка. Договара се оптимално време, потреба пратиоца уз дете, упознају родитељи и дете са будућим васпитачима. По уласку детета у колектив, израђује се педагошки профил и индивидални план подршке детету, прати напредовање и развој детета и евалуација након шест месеци.

Однос поверења, узајамног препознавања и уважавања јединственог доприноса породице поспешујемо реализацијом следећих активности:

- педагошке радионице за родитеље једне васпитне групе ради подршке решавању неке кризне ситуације, развојне појаве или допуна одређеном делу теме/пројекта
- индивидуални састанци и разговори са члановима породице
- кућне посете (код продужене адаптације, у склопу реализације пројекта)

*Писаном –посредном комуникацијом путем:*

- сајта установе где се могу пронаћи све важне информације о раду и актуелностима у Установи
- службених меилова, вибер група и фејсбук странице Установе
- информатора, брошура и флајера посвећених неком периоду у психомоторном развоју детета или актуелним садржајима и догађајима
- процесних паноа, информативних постера, табле са обавештењима, инсталација, панела о учењу са децом
- постављених кутија за предлоге, сугестије и идеје од стране родитеља

*Непосредним учешћем породице:*

- родитељ или члан породице као посетилац, волонтер или експерт у делу реализације теме/пројекта у васпитној групи или вртићу
- родитељ или члан породице као учесник у организовању акције које спроводи вртић –опремање простора, радних соба, заједничких простора, дворишта
- родитељ или члан породице као учесник у прикупљању материјала за реализацију теме или материјала за документовање дечјег учења и развоја
- учешће у реализацији планираних активности код куће, у породици

*Активности усмерене на развијање узајамног односа поверења и подржава учешће и партиципација породице:*

- у Установи се поштује право на приватност и заштиту података о деци и њиховим породицама
- родитељи се укључују континуирано у праћење и документовање дечјег развоја и развијање пројеката
- родитељима се стварају прилике да износе своја очекивања о деци и програму који се реализује путем различитих техника и стратегија комуникације а њихови предлози се интегришу у развијање програма и унапређивање праксе
- чланови породице се укључују у планска окупљања, дружења и заједничке игре које промовишу заједништво

- за чланове породице развијамо осетљивост и уважавање када се обрате за помоћ и обезбеђују информације за различите службе и установе
- представници родитеља партиципирају кроз дијалог и учешће у фокус групама током процеса самовредновања.

*Табела 4.1.1. Програми и услуге намењени породици*

| Назив програма | Циљ | Динамика | Циљна група | Носиоци |
|---|---|---|---|---|
| *Саветовалиште за родитеље* | Пружање помоћи и подршке породици у подизању и васпитању деце | Периодично организовано по свим вртићима | Сви заинтересовани родитељи | Стручни сарадници и сарадници Установе |
| *Тематске трибине* | Подршка породици у јачању кометенција | Периодично по исказаном интересовању и потребама | Сви заинтересовани родитељи | Стручни сарадници, васпитачи, сарадници, – стручњаци разних профила |
| *„Вртић код куће"* | Пружање подршке организованим „онлајн“ радом за породице и децу која остају код куће | Једном недељно по утврђеном распореду на Сајту установе, ФБ страни | Породице и деца који остају код куће и деца која нису корисници услуга | Чланови Тима за медијско оглашавање |
| *„Растимо заједно“* | Програм подршке породици у раном развоју деце | Радионице једном месечно у вртићу или дечјем диспанзеру организоване периодично | Родитељи са територије града Пожаревца, Костолца и сеоских насеља | Стручни сарадници, васпитачи, сарадници, патронажна служба Дома здравља, Дечји диспанзер |
| *„Гости у вртићу“* | Програм подршке породици у раном развоју деце кроз посете и планиране активности | Периодично организовано по свим вртићима | Породице које нису корисници услуга | Васпитачи, стручни сарадници и сарадници и други |

Партнерство са породицом нас обавезује на грађење узајамног поверења и поштовања; познавање, емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране, сталну отворену комуникацију и дијалог, заједничко доношење одлука и спремност на компромис.

### 4.1.1. Програм подршке породици и деци: „Снажни од почетка- дајмо им крила“

Програм „Снажни од почетка – дајмо им крила" (Центар за интерактивну педагогију) је ранијих година већ био имплементиран у раду Установе посебно као вид подршке породицама и деци осетљивих група. Како је искуство и породица и васпитача позитивно, сматрамо да треба наставити са применом овог програма.

**Циљ програма** је унапређивање услуга породици, подршка развоју и већи обухват деце предшколског узраста из осетљивих група која нису обухваћена организованим предшколским програмима. Ово се пре свега односи на популацију деце до 6. године и њихове породице које ће бити обухваћене циклусом активности.

Радионице овог програма су сврстане у четири модула: очување здравља и безбедности, лично оснаживање, развој потенцијала деце кроз игру, учење и интеракцију са вршњацима и одраслима, васпитање уз подршку правила уместо кажњавања. Активности, методе и облици рада су разноврсни и одговарају на потребе учесника различитог узраста, стила учења, знања, интересовања, искуства.

Такође програм прате и материјали за породице- учеснике програма: Породичне игре и Дневник породичних игара. Планирамо рад са породицама и децом која припадају сеоским насељима (где имамо мали број деце у васпитним групама) као и деци и породицама која похађају припремни предшколски програм у групама при градским објектима.

## *4.2. ПОВЕЗАНОСТ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ*

Заједница је шире окружење које обухвата физичку и социјалну средину (различите установе, институције, организације, суседство, пријатеље, вршњаке) као и друштвени и културни миље у коме дете одраста. Заједница посредно и непосредно обликује услове и начине одрастања детета. За дете је заједница на почетку, његово непосредно окружење: породица, суседство, родбина, вртић, установе и места које посећује (играонице, библиотека, продавнице, пијаца). На овај начин дете развија нова знања, осећања припадништа и заједничког социјалног учешћа, као и властите вредности и идентитет.

Установа унапређује своју праксу коришћењем ресурса локалне заједнице а деца учешћем у заједници развијају своје вештине, умења, стварају нова искуства и везе, осећај властите вредности и идентитета. Тако су различита окружења у локалној заједници простор заједничког учешћа деце и одраслих у грађењу значења и узајамне подршке.

Полазећи од програмске оријентације и потребе повезивања са локалном заједницом, сваки вртић и свака васпитна група развијају програм сарадње са окружењем а на основу својих особености, приоритета, идеја до којих долазе у консултовању са децом и породицом. Повезивање са окружењем представља и саставни део развијања сваке теме/пројекта. Деца, васпитачи и родитељи тражиће одговоре на питања настала током развијања теме/пројекта у свом окружењу у вртићу и ван њега кроз: истраживања на

терену, одлазак у установе и институције, заједничко набављање материјала, посете занатлијама, експертима.

Сарадња са основним школама као и другим васпитно-образовним установама је кључно партнерство и нашим акционим планом самовредновања је стављена у фокус за наредни период.

Сарадничке везе и низ активности вртићи и Установа негују са установама културе: Библиотеком града „Илија М Петровић“, Историјским архивом града Пожаревца, Народним музејом Града Пожаревца, Коњичким клубом „Кнез Михаило“, Центром за културу Пожаревац и Костолац и другим.

Током радне године развијамо сарадњу и са локалним удружењима: Удружење за подршку деци са Л Дауновим синдромом „Осми дан", Удружење за неговање здравих стилова живота „Веритас“, „Коло српских сестара“, Удружење „Љубимац“, Удружењем пчелара, Планинарским друштвом „Вукан“ и другим асоцијацијама у граду и околини.

Наша предшколска установа негује вишегодишњу успешну сарадњу са струковним удружењима васпитача, медицинских сестара васпитача и стручних сарадника.

Видљивост и траспарентност Установе редовно се остварује планирањем манифестација у којима су деца уз одрасле креатори, реализатори и учесници у градским манифестацијама и догађајима. У оквиру Установе основан је и Хор васпитача Предшколске установе који негује колективни дух кроз припремање и извођење традиционалних мелодија и песама и којима наступа и употпуњује свечаности саме Установе као и културне манифестације у граду.

*Табела 4.2.1. Различити начини сарадње установе са локалном заједницом*

| Манифестације, свечаности и активности | Време |
|---|---|
| Активности у склопу обележавања ЉКИ и почетка радне године – креативне радионице за децу града | август/септембар текуће године |
| Промоција и активности у склопу „Дечје недеље“:<br>-маскенбал у граду<br>-позоришна представа у Центру за културу<br>- шарене улице<br>- покажи шта знаш, изложба кућних љубимаца | октобар |
| Посета Дому старих и приредба за кориснике | током године периодично |
| Изложба дечијих радова у градској галерији-поводом Дечје недеље и других свечаности Установе | октобар |
| Учешће у тркама поводом ослобођења града | октобар |
| Дегустација хране „Мама, тата, пробајте и ви, шта једемо ми" - промоција правилне исхране и јеловника вртића за госте | октобар/новембар |

| | |
|---|---|
| „Витаминијада“ – манифестација предшколаца и промоција здравих стилова живота (Спортски центар) | новембар |
| Посеста Градској библиотеци и учлањивање предшколаца | новембар |
| Посета Музичкој школи „Стеван Мокрањац“ | периодично током радне године |
| Обележавање славе вртића - Светог Алимпија | 9.децембар |
| Новогодишње приредбе и представе по вртићима у сеоским насељима, заједничке приредбе са ученицима школе | децембар |
| Светосавска академија у Центру за културу - учешће предшколаца | јануар |
| Пролећне /ускршње радионице на отвореним просторима уз учешће деце града | март-април |
| Свечана академија поводом Дана установе | 15.мај |
| Посета Парку археолошком налазишту Виминацијум, Рамској тврђави, Ергели Љубичево, брдо Чачалица, етно парку Тулба уоквиру развијања теме/пројекта | Током године |
| Фестивал традиционалних игара и модерног плеса – Центар за културу Пожаревац | мај текуће године. |
| Посета позоришним представама и другом програму намењеном најмлађима у Центру за културу | током године |
| Излети: околина Пожаревца, Смедерево, Велико Градиште, Београд | током године |
| Лига малих шампиона | мај |
| Посета Зоолошком врту Јагодина , Београд | мај |
| Завршна свечаност предшколаца („Балонијада") у граду Пожаревац и Костолац | јун |

У циљу богаћења дечјег социјалног искуства истраживања и развијања реалног програма, планирају се посете галерији, пијаци, пошти и другим градским службама као и приватним предузећима, привредницима и занатлијама. Предвиђене су и позоришне представе, гостовања књижевника, музичара, песника, спортиста.

Такође, у међусобним сусретима установа нашег региона а и шире, деца наших вртића редовни су гости и учесници програма у Жагубици, Голупцу, Кучеву, Смедереву, Паланци, Београду.

Установа је домаћин *Фестивала традиционалних игара и модерног плеса*, који се организује сваке године у мају и окупља предшколце из многих градова Србије.

Фестивал сваке године окупља све већи број учесника. Као госте учеснике имамо и децу са Косова, Републике Српске и Црне Горе. Ово је леп повод где се деца предшколских установа упознају, друже и наступају у извођењу традиционалних игара - фолклора као и кореографијама модерног плеса.

За партнерство у реализацији програма и услуга или коришћење места за учење са установама, институцијама, привредним субјектима Установа потписује споразум о сарадњи.

### 4.2.1. Програм сарадње са основном школом

У нашем градском окружењу, постоји пет основних школа (ОШ „Доситеј Обрадовић“, ОШ „Десанка Максимовић“, ОШ „Краљ Александар“, ОШ „Вук Караџић“, ОШ „Свети Сава“), као и Основна школа „Јован Цвијић“ у Костолцу. Вишегодишње сарадничке односе Установа има са основним школама у сеоским насељима где користимо простор школе и где се реализује ППП програм (Брежане, Живица, Дубравица, Дрмно, Пољана, Пругово), као и са средњим стручним школама: Медицинском школом, Пољопривредном школом, Економском школом, Техничком школом и Гимназијом Пожаревац. Програм партнерства са школама Установа остварује и у оквиру процеса транзиције са једног нивоа на следећи а у циљу подршке деци и породици у континуитету искуства. Такође, Установа остварује сарадњу и са Музичком школом „Стеван Мокрањац“ гостујућим концертима у вртићима, музичким радионицама за децу или посетама деце Музичкој школи у оквиру истраживања неке теме.

*Табела 4.2.1.1. Приказ нивоа и садржаја сарадње са основним школама*

| НИВО САРАДЊЕ | АКТИВНОСТ |
|---|---|
| Сарадња директора и помоћника директора | Службени контакти, састанци и посете;<br>Присуствовање свечаностима и манифестацијама;<br>Осмишљавање нових видова сарадње. |
| Сарадња стручних органа установе | Састанци, телефонски контакти и службене преписке ради усклађивања деловања |
| Сарадња васпитача и учитеља | Припремање и реализација заједничких активности;<br>Припремање и реализација заједничких излета. шетњи, изложби, прослава;<br>Размена запажања о напредовању деце. |
| Сарадња стручних служби установа<br><br>Сарадња стручних сарадника, учитеља и родитеља | Размена информација и података о напредовању поједине деце и преласка вртић-школа;<br>Заједнички родитељски састанци на тему припремљености деце за полазак у школу |

| | |
|---|---|
| Сусрети деце вртића и школа | Посета деце вртића школи (заједничке радионице, часови);<br>Посета ученика школама;<br>Заједничке прославе, пројекти, манифестације са породицама из осетљивих група. |

Дечји вртић представља заједницу деце и одраслих у којој се развија демократска и инклузивна пракса, где се уважавају интереси деце, породице и заједнице. Тежимо да се рад са породицама и децом из осетљивих група базира на уважавању различитости саме деце и породица у развијању реалног програма кроз креирање инклузивног окружења подстицајног за игру и учење, стварање услова за учешће сваког детета и развијање осетљивости на дискриминацију.

Обезбеђивање подстицајног окружења за игру и увођење промена у простор вртића у складу са различитим потребама деце и породице (културним, родним, здравственим), омогућава доживљај укључености, уважавања и припадања породице.

Мере и активности у оквиру подршке породици и деци из осетљивих група и уважавања различитости:

1. Примена Правилника о ближим условима за утврђивање приоритета за упис деце у предшколску установу;
2. Пријем деце на основу препорука установа и институција (Центар за социјални рад, Дечји диспанзер);
3. Обуке, семинари и радионице за развијање толеранције и поштовање различитости и унапређивање компетенција запослених за ову област;
4. Пружање додатне подршке деци из осетљивих група кроз различите начине подршке а на основу мишљења Интерресорне комисије (регресиран боравак, ангажовање личног пратиоца, обезбеђивање асистивне технологије, обезбеђивање дидактичких средстава);
5. Саветодавни рад са породицом;
6. Примена и развијање различитих програма за обухват и укључивање деце и породица из ромских насеља у предшколки програм –Путујући вртић „Мало се покрени и у вртић крени“, мобилни тим у ромским насељима;
7. Реализација програма: „Снажни од почетка-дајмо им крила“ као вид подршке и повећања обухвата деце из осетљивих група Пожаревца и Костолца организованим активностима за децу и за родитеље;
8. Различитим активностима Путујућег вртића-аутобуса за децу града и сеоских насеља, организовањем заједничких активности деце и родитеља;
9. Мењање и прилагођавање постојећег простора у вртићима (адаптација соба, проширивање простора, тражење најпогоднije радне собе, избегавање спрата, постављање рампи за прилаз деце са колицима);

10. Упознавање родитеља са правима сваког детета на васпитање и образовање (кроз паное, огласне табле, радионице, разговоре);
11. Сарадња са Развојним саветовалиштем Дечјег диспанзера, консултовање стручњака различитог профила;
12. Подсећање локалне самоуправе на њихове обавезе и дужности за пружањем помоћи у инкузивном образовању и васпитању најмлађих (кроз заједничке сатанке, конференције за медије и јавне наступе);
13. Посета другим установама и размена искустава у овој области;
14. Укључивање стажиста у рад.

При уласку у колектив детета са потребом за додатном подршком, акценат стављамо на успостављање поверења, уважавања и сарадничких односа са родитељима. То се реализује кроз међусобне разговоре родитеља са нашим тимом васпитача детета и стручних сарадника, договором око поступака и активности које ће примењивати васпитачи у раду као и родитељи код куће да би се подстакао развој детета у највећој могућој мери. Вршњаци су нам такође моћан ресурс и покушавамо да и њиховим укључивањем и интеракцијом у групи подстакнемо равој и учење деце са тешкоћама.

### *4.3. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ НАСИЉА*

Један од основних задатака установе јесте осигурање безбедних и оптималних услова за несметан боравак и рад, као и заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања. Процедура, обавезе и одговорности запослених у поступању у ситуацијама сумње или сазнања о насиљу дефинисани су Правилником о мерама, начину и поступку заштите безбедности деце.

Предшколска установа је израдила Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања као и Акциони план Тима за заштиту који се израђује и реализује у складу са околностима за сваку радну годину.

У циљу заштите безбедности деце Установа предузима следеће мере:

-сарадња са државним органима и органима јединице локалне самоуправе;

-дежурство васпитача, административног и помоћно-техничког особља;

-осигурање деце;

-обезбеђивање свих елемената заштите од пожара, поплаве, удара грома и других елементарних непогода које могу угрозити безбедност деце у Установи;

-друге мере у циљу заштите безбедности деце, утврђене Законом и општим актима Установе.

У циљу што ранијег препознавања и спречавања било каквог облика насиља у Установи делује Тим за заштиту деце од дискриминиације, насиља, злостављања и занемаривања. Тим је сачињен тако да буде испоштован принцип паритета тј. да у њега буду укључени представници свих интересних група (представници руководећих органа,

стручних сарадника, васпитача, медицинских сестара васпитача и представника Савета родитеља).

На нивоу установе формиран је централни тим за заштиту деце као и подтимови за заштиту деце од насиља на нивоу објекта. Чланови тима ће се активно укључити у послове промоције рада на превенцији насиља, информисању и едукацији родитеља, запослених и унапређивању рада у овој области.

Тим делује на два нивоа – ПРЕВЕНЦИЈА И ИНТЕРВЕНЦИЈА. Превентивне активности обухватају стварање и неговање атмосфере прихватања, толеранције и уважавања, подизање нивоа свести за препознавање насиља, анализа броја повреда, заступљености различитих облика насиља, сигурности објеката и дворишта. Интервентне активности обухватају спречавање насиља, процену нивоа ризика и израду плана заштите у сарадњи са родитељима/старатељима или уколико постоји потреба укључивање других институција (Центар за социјални рад, Дом здравља, МУП).

Интерну заштитну мрежу чине директор, стручни сарадник, главни васпитач, васпитачи, ваннаставно особље (административно и помоћно-техничко особље), тим за заштиту деце од насиља и родитељи. У случају сумње или дешавања насиља запослени који су присутни сачињавају службене белешке о догађају и достављају их директору и тиму за заштиту деце од насиља који након процене нивоа ризика утврђују даље активности (саветодавни рад са родитељима, децом и запосленима, контактирање других институција).

### 4.3.1. Програм заштите од насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања Предшколске установе „Љубица Вребалов“

Програм заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања ПУ „Љубица Вребалов" усклађен је са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл. гласник РС“, бр.46/19; 104/2020. и „Сл.гласник РС“, бр.11/2024). Програм се утврђује на основу анализе стања безбедности, анализе повреда деце, присутности сумње на различите облике и интезитете насиља, злостављања и занемаривања у Установи током протеклог периода, специфичности и резултата самовредновања рада Установе у претходном периоду.

Полазећи од става да се **свако насиље може спречити задатак** установе је да креира климу у којој се:

- Учи, развија и негује култура понашања и уважавања личности
- Не толерише насиље
- Не ћути у вези са насиљем
- Развија одговорност свих
- Сви који имају сазнање о насиљу **обавезују на поступање**.

**Општи циљ** Програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања је унапређивање квалитета живота деце и одраслих применом:

- Мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце;
- Мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље или се сумња на насиље, злостављање и занемаривање у установама.

**Задаци тима:**

- Подстицање осетљивости колектива Установе и родитеља за проблеме насиља над децом;
- Информисање колектива, родитеља и шире локалне заједнице о превентивним и интервентним мерама у вези са заштитом деце од насиља;
- Тимски рад на превенцији свих облика насиља;
- Комуникација са надлежним службама (Центар за социјални рад, СУП, Дом здравља);
- Сарадња са другим образовним установама посебно са основним школама.

**Циљеви програма заштите од насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања**:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад вртића за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- Планирање и реализација превентивних активности за заштиту деце од насиља;
- Дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља;
- Информисање свих укључених у живот и рад вртића о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља;
- Унапређивање компетенција васпитног и другог особља, родитеља и старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља;
- Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља;
- Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља;
- Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета у заједницу и живот Установе.

*Табела 4.3.1. Програмски задаци и активности заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања на нивоу Установе*

| ЗАДАЦИ | АКТИВНОСТИ | НОСИОЦИ | ДИНАМИКА |
|---|---|---|---|
| Осигурати безбедност и сигурност у окружењу деце | Обезбеђивање услова за боравак деце у колективу уз поштовање наложених епидемиолошких мера;<br>Контрола стања и обезбеђивање физичког простора, поправка и елиминисање дотрајалог намештаја и обнављање новим;<br>Контрола стања и редовно одржавање мобилијара, дворишта и прилаза објектима | Служба ПЗЗ, директор, чланови Тима за заштиту од насиља.<br><br>Руководилац објекта, техничка служба, сарадник на унапређењу ПЗЗ, директор, службеник за јавне набавке.<br><br>Руководилац објекта, техничка служба, сарадник на унапређењу ПЗЗ, | Август,септембар текуће године<br><br>Током радне године |
| Повезати анализу стања безбедности у установи са процесом самовредновања и вредновања рада и развојним планирањем. (Приручник за самовредновање и вредновање рада) | Обезбеђивање квалитетних услова за боравак деце у колективу - израда и представљање Акционог плана за процес самовредновања и повезивање са Стручним активом за развојно планирање, Тимом за инклузију и Тимом за стручно усавршавање. На основу добијених параметара самовредновања планирати даљи рад. | | У континуитету |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Смањити познате и потенцијалне ризике и ситуације у односу на специфичности објекта<br><br>Смањити ризике за инфицирање деце и запослених у колективу | Организовање дежурстава у јутарњим и поподневним сатима и активностима, боравак деце у дворишту, стално контролисање запослених и родитеља;<br>Кадровска организација са јасно прецизираним и подељеним задужењима и одговорностима (мед. сетра васпитач, васпитач, сестра на ПЗЗ, техничко особље) приликом излазака у двориште објекта, терасу, одласка деце ван Установе. | Особље и руководилац објекта, директор<br><br>Помоћник директора, руководилац објекта и кадровска служба у складу са важећим законима, стр. сарадник, сарадник за ПЗЗ | У континуитету<br><br>У континуитету |
| Обезбедити и организовати континуирано стручно усавршавање у овој области | Обука запослених за превентивне активности кроз различите облике интерног стручног усавршавања (васпитно образовно веће, стручни активи, трибине у зависности од ситуације)<br><br>Непосредна разрада потенцијалних конфликтних ситуација, начина превенције и поступака интервенције за запослене и мере заштите за децу | Тим за заштиту од насиља, стручни сарадници, пом.директора<br><br>Тим за заштиту од насиља, директор Устнове, помоћник, директора и секретар у сарадњи са Аутономним женским центром | Током радне године.<br><br>На састанцима Тима. |
| Унапређивати у континуитету васпитно образовни рад кроз примену и грађење реалног програма нових Основа програма ПВО | Набавка и представљање литературе која оснажује васпитаче у области промовисања културе поштовања различитости и толеранције;<br>Планирање и реализација активности које подстичу самопоштовање, толеранцију, ненасилну комуникацију, сарадњу, кооперативне игре, | Помоћник директора, координатор Тима, васпитачи и стручни сарадници | септембар-октобар<br><br>. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | прихватање различитости<br>Примена знања и искуства са обука за превентивне активности, кроз анкету за запослене, увид у педагошку документацију, дечје продукте;<br>Свакодневно организовање боравка деце на отвореном у складу са временским приликама;<br>Континуиран педагошко инструктивни рад у области сарадње са породицом; | Стручни сарадници, пом.директора, Тим за заштиту од насиља<br><br>Васпитачи, мед.сестре на ПЗЗ<br><br>Директор, помоћник директора, стручни сарадници васпитачи | континуирано<br><br>током радне године |
| Радити на успостављању правила понашања и понашања у групи као и уређеност правила понашања родитеља унутар Установе | У континуитету градити правила понашања у васпитној групи у свакодневним активностима са децом и постављање паноа са илустрованим правилима;<br>Прибављање сагласности родитеља-старатеља о преузимању детета из вртића као и о фотографисању деце и постављању фотографија на сајт Установе, изласци са васпитачима ван Установе | Васпитачи,<br>пом.директора<br>стручни сарадници,<br>сарадник за ПЗЗ,<br>мед.сестре на ПЗЗ<br><br>Васпитачи | током радне године |
| Обезбедити у континуитету информисаност и подршку родитељима у овој области | Упознавање родитеља на родитељским састанцима са Конвенцијом о правима деце;<br>Упознати родитеље са актуелним правилницима и протоколима о поступању;<br>Организовање трибина, дебата и округлих столова као и радионица за родитеље са темом превенције насиља и промовисања толеранције | Васпитачи<br><br>Васпитачи, чланови Тима за заштиту<br><br>Чланови Тима за заштиту од насиља и руководство | Септембар-октобар<br><br>Током радне године |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | и уважавања;<br>Постери за родитеље, организовање хуманитарних акција и мера солидарности за угрожене породице;<br>Израда и расподела брошура, флајера | Тим за заштиту, васпитачи објеката<br><br>Чланови Тима за заштиту од насиља | |
| Интензивирати сарадњу са другим институцијама и локалном заједницом: школе и друге просветне институције, установе културе, социјалне заштите. | Учешће у пројектима и манифестацијама које промовишу ненасиље и толеранцију у заједници<br><br>Гости-предавачи у установи. | Стручњаци различитог профила, професори, социјални, здравствени радници, психолози, педагози, родитељи. | Периодично, током радне године и у зависности од епидемиолошког стања |

### 4.3.2. Поступање установе у случају дискриминаторног понашања учесника у образовању

Под дискриминацијом, односно дискриминаторним понашањем подразумева се понашање којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, односно врши пропуштање чињења (искључивање, ограничавање или давање првенства) у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статус мигранта, расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и култруном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима, као и по другим основама утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Вређање угледа, части или достојанства личности у установи јесте понашање лица или групе лица које може да има обележја психичког и социјалног насиља или злостављања. Када се узнемиравањем и понижавајућим поступањем повређује неко од личних својстава, понашање се квалификује као дискриминација.

У складу са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Сл.гласник РС“, бр.65/2018) програм превентивних активности се проширује и на област

превенције дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности и садржи:

- Уграђивање и остваривање принципа једнаких могућности и недискриминације у свакодневном животу и раду установена свим нивоима (појединац, васпитна група, стручни органи и тимови, родитељи);
- Пружање додатне подршке деци и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих група, посебно у случају сметњи у развоју и инвалидитета, здравствених тешкоћа, ризика од напуштања образовања и васпитања;
- Стручно усавршавање запослених са циљем унапређивања компетенција из области промоције и развијање културе људских права, интеркултуралности, толеранције и превазилажење стереотипа и предрасуда;
- Информисање о правима, обавезама и одговорностима свих учесника васпитно-образовног процеса у спречавању и заштити од дискриминације и дискриминаторног понашања;
- Остваривање сарадње са родитељима, јединицом локалне самоуправе и надлежним органима и службама кроз различите начине, облике и садржаје;
- Праћење, вредновање и извештавање органа установе о остваривању и ефектима програма спречавања дискриминације и дискриминаторног понашања.

Ради предузимања одговарајућих мера и благовременог реаговања на ризике од дискриминаторног понашања, сачињава се матрица за процену нивоа дискриминације, тако што се уочено дискриминаторно понашање сврстава у један од три нивоа (матрица за процену ризика) у зависности од:

- Узраст учесника у образовању при чему место и време извршеног понашања утичу на избор врсте мере и активности које се предузимају у интервенцији;
- Интензитет, трајање и учесталост дискриминаторног понашања;
- Облик и начин дискриминаторног понашања – узнемиравање и понижавајуће поступање;
- Последица дискриминаторног понашања.

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања планира, организује и стара се о спровођењу мера и активности у установи на превенцији дискриминаторног понашања и насиља самостално и у сарадњи са другим тимовима – за инклузивно образовање, самовредновање и др.

У ситуацијама када се примети да постоји одступање од прописаних принципа, тим за заштиту реагује у сарадњи са органима установе.

Због осетљивости и сложености проблема, тим за заштиту сарађује са стручним органима и другим тимовима, директором, органом управљања, саветом родитеља, општинским саветом родитеља и локалном заједницом. За активности које тим за заштиту планира и предлаже на нивоу установе, директор задужује и остале чланове колектива, јер је неопходно да сви учествују у превенцији дискриминације и насиља.

### 4.3.3. Поступање установе у одговору на кризни догађај

Поступање установе у одговору на кризни догађај подразумева примену унапред дефинисаних начина поступања у реаговању на кризни догађај, јачање отпорности установе, обезбеђивање ефикасне реакције у пружању заштите деци и запосленима који су били изложени кризном догађају на индиректан или директан начин, као и активности установе за повратак у редован начин рада.

**Кризни догађај** је непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама и може проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају. Карактерише га број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

У сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисање установе предузимају се активности на јачању отпорности установе засноване на следећим принципима:

- Континуитет – подстицање приправности и обезбеђивање континуираног пружања квалитета образовања и васпитања, подизање свести, планирање и припрема за реаговање у кризним догађајима.
- Сарадња – интерсекторска повезаност и заједничко деловање у ванредним ситуацијама, с обзиром на врсту кризе.
- Доступност – омогућавање брзог приступа доступним ресурсима како би установа обезбедила континуитет и право на квалитетно образовање и васпитање у време кризног догађаја.
- Ефикасност – обезбеђивање да установа активно предузима правовремене и адекватне кораке у реаговању на кризни догађај.

У циљу ефикасног поступања у кризним догађајима установа формира тим за кризне догађаје у оквиру тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као његов обавезни део. Програм поступања установе у кризним ситуацијама саставни је део програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и садржи:

- Процену снага, капацитета и специфичности установе да се суочи са различитим потенцијалним кризним догађајима;
- План поступања у ситуацијама кризе треба да садржи: безбедна места унутар и изван установе, начин алармирања, односно оглашавања и информисања у установи у зависности од врсте кризног догађаја и у складу са евакуационим планом установе, план распореда просторија и начин означавања свих просторија у установама (ходника, радних соба, кабинета и других просторија са унутрашње и спољашње стране);

- Стручно усавршавање запослених ради јачања компетенција за пружање психосоцијалне подршке, за реализацију плана евакуације и друге обуке које могу допринети ефикасном реаговању установе у различитим кризним ситуацијама;
- Унапређивање безбедносне културе деце и запослених;
- Начин реаговања – кораци поступања установе када се догоди кризни догађај;
- Начин укључивања и сарадње са породицом ради заједничког деловања на јачању отпорности установе;
- Начини праћења, евалуације и извештавања о реализацији програма.

Задаци Тима за кризне догађаје:

- Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
- Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;
- Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;
- Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају;
- Психосоцијална подршка деци и запосленима;
- Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
- Организација евентуалних комеморативних активности;
- Праћење реализације планова и евалуација;
- Вођење документације и извештавање;
- Други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Након реализације плана поступања у кризним догађајима и успостављања стабилног стања, Тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности, пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове, и препоруке у реаговању на кризни догађај.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији. У сарадњи са спољашњом мрежом заштите се процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњице и сл.).

### 4.3.4. Документација, анализа и извештавање

Приликом спровођења превентивних и интервентних мера и активности Установа:

- Евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- Прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- Укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- Прати остваривање плана поступања установе у кризним догађајима;
- Евидентира кризне догађаје;
- Анализира стање и извештава.

## *4.4. ТРАНЗИЦИЈА И КОНТИНУИТЕТ*

Дете свет доживљава кроз односе које успоставља и развија у свом окружењу. Односи се не одвијају сами по себи: они су динамична и сложена мрежа повезивања и повратних веза и утицаја кроз акције и интеракције самог детета, социјалне средине и физичког окружења.

У формирању и креирању односа за децу су важни: **сигурност и континуитет.**

Васпитач је прва и најближа особа детету у вртићу, гради однос заснован на бризи, пажњи, уважавању и поштовању личности сваког детета. Прихваћено дете је сигурно, дели своје идеје, мисли, емоције са другима, гради идентитет и односе.

Деци је потребан и континуитет у односима са њему важним, блиским одраслима. Постојање континуитета даје детету сигурност за упуштање у шири спектар односа и акција са новим особама и у новим ситуацијама.

Посебно осетљиви периоди су: полазак детета у јаслице (одвајање од куће и блиских одраслих), прелазак из јаслица у вртић и из вртића у први разред. За децу је важно да прелазак у нову средину има потпору у ономе што им је блиско и познато. Такође битно је да нов амбијент упознају уз особу за коју су везани (мајка, отац, бака, васпитачица), да су окружена познатим предметима, да им нови одрасли покажу да су они важни и да им посвећују индивидуализовано пажњу.

Подршка транзицији деце унутар Установе и ван ње остварује се пре свега кроз планирање заједничких активности.

*Табела 4.4.1. План активности у склопу подршке транзицији на различитим нивоима*

| Активности | Носиоци | Динамика |
|---|---|---|
| **Полазак у вртић** | | |
| Обавештења и информације на Сајту Установе о поласку деце у вртић | Тим за медијско оглашавање, уписна комисија, помоћник директора, стручни сарадници | У периоду јун-септембар |
| Постављање пригодних текстова и видео материјала за припрему за полазак у вртић на сајт Установе | Стручни сарадници, чланови Тима за медијско оглашавање | Мај-септембар |
| При упису детета са потребом за подршком заказивање састанка и упознавање са породицом | Уписна комисија, представник Тима за инклузију | Јун-август |
| Штампање и расподела флајера при отварању уговора са родитељима (информатор, водич за родитеље, адаптација) | Помоћник директора, васпитачи и медицинске сестре на ПЗЗ | У периоду јун - септембар |
| Организовање родитељских састанака пре поласка новоуписне деце | Главни васпитачи, мед.сестре васпитачи, мед.сестре на ПЗЗ, стручни сарадници | Јул и август |
| Организовање туре за родитеље кроз вртић и разгледање простора у коме ће боравити дете | Главни васпитачи, мед.сестре васпитачи, мед.сестре на ПЗЗ, стручни сарадници | Јул и август |
| Присуство родитеља у групи током адаптације детета на јаслице | Васпитачи групе и родитељ | Септембар |
| Постављање породичног зида фотографија и других предмета која су деци блиска и позната у породици | Мед.сестре васпитачи и родитељи | Септембар и током године |
| Заједничке радионице и активности у вртићу (родитељи, деца, васпитачи) | Васпитачи групе, родитељи, педагог, психолог, логопед | Током године |
| Организоване кућне посете у случајевима тешке адаптације поједине деце | Васпитачи групе у којој дете борави | Током године |
| Понуда програма „Саветовалиште за родитеље“ за све нивое транзиције | Стручни сарадници и васпитачи | Током године |

| | | |
|---|---|---|
| **Прелазак из јаслица у вртић** | | |
| Упознавање васпитача са групом деце коју преузима из јаслица | Васпитачи и мед.сестре васпитачи | Током године |
| Међусобне посете и активности деце јаслених и предшколских група, заједничке шетње, излети | Васпитачи и мед.сестре васпитачи | Током године |
| Припремни заједнички родитељски састанци мед.сестара васпитача и васпитача који узимају групу | Васпитачи и мед.сестре васпитачи | Током године |
| Упознавање простора деце јасличке групе која прелази у вртић | Васпитачи и мед.сестре васпитачи | Друга половина радне године |
| Укључивање родитеља у уређење простора радне собе и вртића | Васпитачи, мед.сестре васпитачи, главни васпитач и родитељи | Током године |
| Пројекти и активности у вртићу у којима родитељи учествују у раду групе и вртића | Васпитачи, мед.сестре васпитачи, стручни сарадници и родитељи | Током године |
| **Прелазак из вртића у основну школу** | | |
| Штампање и подела флајера родитељима предшколаца при упису и на првим родитељским састанцима „У години пред полазак у школу" | Директор, помоћник директора, стручна служба, ПЗЗ служба | Мај-септембар |
| Организовање родитељских састанака у вртићу са учитељима и педагозима основних школа | Стручни сарадници вртића и школа, учитељи | Новембар- децембар |
| Упознавање родитеља са процедуром за упис у школу (систематски прегледи, упис, тестирање) на заједничким родитељским састанцима | Васпитачи, сарадници на ПЗЗ, стручни сарадници | Новембар –фебруар |
| Ажурирање сајта Установе у циљу боље информисаности родитеља за ово подручје | Чланови тима за медијско оглашавање | Током године у континуитету |
| Постављање стручних текстова који се односе на овај период предшколског узраста и развојне карактеристике, препоруке и савети родитељима и активности за децу | Стручни сарадници, васпитачи | Током године периодично |
| Организовање заједничких састанака чланова тимова за инклузивно образовање вртића и | Координатори Тима за инклузивно образовање вртића и школа | Април –мај |

| | | |
|---|---|---|
| основних школа ради размене информација о деци из осетљиве популације која се уписују у први разред, примери прилагођених активности, портфолио | | |
| Учешће родитеља и личног пратиоца при размени са члановима тима школе где се дете уписује и изради индивидуалног плана транзиције | Васпитачи детета, стр.сар.логопед, педагог вртића и учитељ и стр.сарадник школе | Април –мај |
| Заједнички састанак учитеља основних школа и васпитача вртића ради усаглашавања могућих програмских активности или заједничког пројекта | Стручни сарадници вртића и школа, учитељи и васпитачи | Током радне године |
| Консултовање деце при изради плана сарадње са школама | Васпитачи, стручни сарадници | Током радне године |
| Посета васпитача и деце ОШ | Васпитачи и учитељи, стручни сарадници | Током радне године |
| Посета учитеља и ученика вртићима | Васпитачи и учитељи, стручни сарадници | Током радне године |
| Планирање заједничких учешћа на градским манифестацијама и школским и предшколским приредбама и дешавањима | Васпитачи и учитељи, стручни сарадници | Током радне године |
| Сарадња и консултација са ИРК у случају поједине деце и по потреби | Координатор Тима за инклузивно образовање | Током године |
| Заједнички састанак са представницима школа ради праћења адаптације деце и напредовања у школи | Васпитачи, учитељи, стручни сарадници и родитељи. | Октобар-новембар . |
| Подстицање запослених на сталну отвореност и сарадњу | Чланови Тима за инклузију, стручна служба, директор | Током године у континуитету |

## 5. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

### *5.1. ЗАЈЕДНИЦА РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ - РАЗВОЈ ПРАКСЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И ЈАВНО ДЕЛОВАЊЕ*

Пракса васпитања и образовања је сложена, променљива и увек контекстом обликована. Развијање рефлексивне праксе је континуиран процес преиспитивања теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе кроз односе сарадње, поверења и размене са колегама, породицом и децом. Истраживање питања релевантних за праксу предшколске установе реализујемо путем хоризонталних размена на нивоу објекта, као и на нивоу установе са дискусијом и анализом из различитих области, посетама кластер центрима, упознавањем са искуствима и праксом других предшколских установа из округа, извештавањем и разменом о примени стечених знања у оквиру различитих облика стручног усавршавања.

Континуирано стручно усавршавање и стална размена између практичара на нивоу Установе је основ за развијање рефлексивне праксе и професионално оснаживање. Стручно усавршавње се организује у оквиру Установе (радом стручних актива, радних група, семинара) и ван Установе (учешћем на стручним конференцијама, семинарима, окружним сусретима, конгресима). Сваки васпитач, медицинска сестра васпитач и стручни сарадник има обавезу сталног стручног усавршавања и на годишњем нивоу сачињава план професионалног развоја.

Кроз различите видове стручног усавршавања практичари продубљују разумевање свих димензија програма: неговање односа и заједништва, подршку добробити детета, развијање партнерства са породицом и локалном заједницом, процес праћења, документовања и вредновања.

Подршка новопримљеном особљу се остварује кроз реализацију Програма увођења приправника у посао и кроз рад Актива ментора и приправника где се обрађују питања од значаја за компетенције васпитача и његов професионални развој као и питања везана за процедуру полагања испита за лиценцу.

Видљивост Предшколске установе у заједници и промоција предшколског васпитања и образовања се остварује кроз повезивање са локалним предузећима и институцијама током развијања реалног програма у вртићу. Практичари ће заједно са стручним тимом радити на осмишљавању конкретних начина за промовисање програма вртића у окружењу (нпр. у библиотеци, туристичком савезу Града, Музичкој школи). Промоцију ПУ у локалној заједници остварујемо и учешћем на различитим манифестацијама, фестивалима и конкурсима реализованим од стране установа културе, изложбама дечјих радова у галерији и реализовањем представа и радионица у Центру за културу и на јавном простору у граду.

Промовисање предшколског васпитања и образовања реализујемо и у сарадњи са удружењима Рома у Пожаревцу и Костолцу, као и ангажовањем представника установе у

стручним активима и удружењима (Актив директора предшколских установа Србије, Удружење васпитача и медицинских сестара – васпитача, Удружење стручних сарадника предшколских установа).

## *5.2. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА*

Праћење и вредновање остваривања предшколског програма има за циљ развијање критичке рефлексије и унапређивање квалитета рада Установе. Овај процес је саставни део развијања реалног програма.

Основни принципи на којима се заснива праћење и вредновање праксе су:

- Видљивост програма различитим учесницима;
- Рефлексивни приступ пракси (критичко преиспитивање усклађености реалног програма са концепцијом Основа програма);
- Заједничко учешће кроз дијалог и заједничко промишљање свих учесника о различитим аспектима развијања реалног програма у вртићу;
- Уважавање вишеперспективности (сагледавање неке димензије праксе са становишта деце, васпитача, стручних сарадника, родитеља, представника ЈЛС);
- Усаглашеност рада и развијање праксе у складу са стандардима квалитета рада предшколских установа;
- Одговорност свих практичара за даље промене праксе и грађење квалитета у раду Установе.

### 5.2.1. Начини праћења и документовања педагошке праксе и реалног васпитно-образовног програма

Процес самовредновања ће се реализовати према димензијама квалитета програма кроз коришћење инструмената за самовредновање сваке од наведених димензија квалитета преко показатеља који омогућавају праћење димензије. Актуелни Правилник о стандардима квалитета рада установа („Сл.гласник РС- Просветни гласник“, бр. 14/2018 и 1/2024) дефинише стандарде кавалитета рада предшколске установе кроз следеће области:

- Васпитно - образовни рад
- Подршка деци и породици
- Професионална заједница учења
- Управљање и организација

Самовредновање рада предшколске установе се спроводи у континуитету сваке радне године у оквиру неке од одабраних области. Самовредновање је пратећи процес у имплементацији „Година узлета“. Овим процесом сагледавамо реалну слику стања у оквиру одабране области. Укључују се различити учесници у процес самовредновања и користе се различите технике и инструменти. Ресурс у спровођењу самог процеса самовредновања је Водич за самовредновање у предшколским установама као део литературе припремљен у склопу имплементације нових Основа програма. Носиоци процеса самовредновања су чланови централног Тима за самовредновање на нивоу установе а рад је организован и на нивоу тимова објеката.

Праћење и документовање процеса учења и развоја детета вршимо путем дечјег портфолија. У склопу портфолија могу се наћи различите скале и друге технике посматрања и праћења, групне и индивидуалне приче за учење, продукти и искази детета настали у консултовању са децом, продукти детета настали у игри и у оквиру теме/пројекта, фотографије, видео и аудио записи настали у различитим ситуацијама који су детету посебно важни.

Праћење и документовање развијања програма вршимо путем тематског/пројектног портфолија. Он садржи план развијања теме/пројекта и причу о теми/пројекту. Документовање обухвата и израду почетног и процесног паноа, фотографије промена у физичкој средини, поједине активности деце у оквиру теме/пројекта, ситуације у којима се деца посвећено баве, ситуације заједничког учешћа као и места у заједници на којима су деца учила. Заједничко прављење сликовница, брошура, видео клипова, постера, инсталација у простору.

Консултовањем са децом и другим учесницима у програму и документовањем њихових идеја, ставова и мишљења обезбеђује се вишеперспективност у развијању програма.

Праћење остваривања Предшколског програма подразумева и примену других инструмената као што су:

- Израда Годишњих извештаја по објектима и Годишњег извештаја о раду Установе;
- Стручна анализа и дискусија на састанцима Педагошког колегијума;
- Анализом и дискусијом на Активу директора и стручних сарадника округа;
- Дискусија и евалуација кроз извештаје на стучним телима и активима: Актив васпитача, Актив медицинских сестара васпитача, Васпитно образовно веће, Актив предшколских група, Тим за обезбеђивање квалитета рада Установе, Тим за развијање посебних програма, Тим за развијање предшколског програма;
- Радом и анализом Актива за развојно планирање;
- Радом Тимова на нивоу установе (за инклузију, за заштиту деце од насиља...);

- Анкетирањем родитеља и фокус групама;
- Анализом, проценом и предлозима на Савету родитеља;
- Посетама и разменом са просветним саветником;
- Посетом и разменом са другим установама (В. Градиште, Петровац, Смедерево, Мало Црниће..).

У Пожаревцу,

12.09.2024. године

Председник Управног одбора

Срђан Станојевић